

Ujevnt om helseledelse

Ralf Kirchhoff, Erlend Vik, Atle Ødegård, red.
Helseledelse: om utfordringer og lederroller i endring
Bergen: Fagbokforlaget, 2024
253 s.
ISBN 978-82-450-3708-1

Michael 2024; 21: 346–347
doi:10.5617/michael.11666

Dette er en vitenskapelig antologi som består av en innledning og 11 kapitler. Redaktørene er tilknyttet Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) og Høgskolen i Molde. Forfatterlisten omfatter 19 personer med bakgrunn innen samfunnsvitenskap, helsefag, økonomi og juss. Boken er skrevet for ansatte i helsetjenestene og studenter på masternivå.

I flere kapitler omtales en rolletypologi fra 1970-årene hvor ledelsesfunksjonen er definert gjennom fire roller: produsent, administrator, integrator og entreprenør (PAIE-modellen). Modellen har hatt begrenset utbredelse innen fagfeltet helseledelse internasjonalt og nasjonalt. Regjeringen har i *Nasjonal helse- og sykehusplan* for 2016–2019 definert ledelsesfunksjonen i norsk helsetjeneste til å omfatte ansvar for strategi (endringsprosesser), drift, personell og kommunikasjon.

Kapittel 1 inneholder teoretiske perspektiver på ledelse og organisasjoner. Kapittel 2 tematiserer det indre livet i organisasjonene, og forfatterne peker på betydningen av å beherske ulike språk og koder gjennom flerstemt eller «polyfon» ledelse på tvers av ulike systemer. Kapittel 3 presenterer resultater fra en spørreundersøkelse om egenvurdert kompetanse blant 94 ledere i syke-

hus, hovedsakelig på seksjonsledernivå. Kapittel 4 presenterer funn fra en intervjustudie av seks ledere på seksjonsnivå i sykehus hvor funksjonen som bindeledd i rollen som mellomleder er tema. Kapittel 5 presenterer en dokumentanalyse av 21 tilsynsrapporter.

Kapittel 6 har som mål å gi en introduksjon til prioritering og ledelse. Forfatterne skriver at prioriteringskriteriene for den kommunale helse- og omsorgstjenesten ikke er politisk eller offentlig vedtatt. Dette er ikke riktig. Kriteriene ble behandlet i Stortinget 5. april 2022 (Innst. 221 S (2021–2022)). Stortinget ga sin tilslutning til nytte, ressursbruk og alvorlighet som prioriteringskriterier. Forfatterne nevner ikke systemet *Nye metoder* eller blåreseptordningen, heller ikke klinisk etikk-komiteer som en arena for å drøfte vanskelige spørsmål.

Kapittel 7 omhandler en kvalitativ studie hvor 11 personer er intervjuet om «fjernledelse». Resultatene er relevante og kan bidra til refleksjon om forutsetninger for ikke-stedlig ledelse hvor det å bygge tillit og utvikle relasjoner er viktig. Kapittel 8 gir en analyse av termen bærekraft i helsepolitiske dokumenter i perioden 2015–2022. Forfatterne konkluderer med at bærekraft «nærmest er et ikke-tema». Til slutt peker de på oppdragsdokumentet for 2023 til de regionale helseforetakene og skriver at det er «ingen endring i omfang eller tematisering av bærekraftbegrepet». I dokumentet har regjeringen innført «bærekraftig og rettferdig ressursbruk» som et mål for helse-tjenesten. Dokumentet gjøres gjeldende gjennom foretaksmøtet. Leser man protokollen fra møtet 17. januar 2023, vil man se at de regionale helseforetakene fikk i et tydelig klimaoppdrag med å omstille virksomheten og å rapportere om klimagassutslipp og klimarisiko. Kanskje diskusjonen og epilogen ville sett annerledes ut hvis forfatterne hadde kikket på protokollen? Til slutt følger tre teoretiske kapitler om henholdsvis ledelse i kommuner, tillit og innovasjon.

Antologien inneholder interessante og originale bidrag, men kvaliteten er noe varierende. Noen av kapitlene bærer preg av å være skrevet av forfattere med en viss distanse både til fagfeltet og praksisfeltet.

Jan Frich

jan.frich@medisin.uio.no

Jan Frich er professor i helseledelse ved Universitetet i Oslo, administrerende direktør ved Diakonhjemmet sykehus og redaktør av Michael.